
Modele econometrice, metodologie și tendințe privind datoria publică și datoria externă

Conf. univ. dr. Gheorghe SĂVOIU
Lector univ. dr. Luiza APOSTOL
Universitatea din Pitești

Abstract

Descriind statistic-matematic câteva modele econometrice în calitate de variabile exogene, **în articol se abordează impactul și tendințele privind datoria publică și datoria externă**. Analizând conceptual și practic evoluția indicatorilor, sunt identificate tendințele specifice în economia României, fiind parametrizate și testate unele modele caracteristice.

Cuvinte cheie: model econometric, matrice de corelație, datorie publică, datorie externă brută sau netă, datorie (în procente) din PIB.

***

Pornind de la conceptele și datele ce descriu anumite tendințe în evoluția **datoriei publice și a datoriei externe** în România, s-au realizat câteva **Modele econometrice simple ale datoriei publice și ale datoriei externe** ca variabile endogene. După identificarea unui set de variabile exogene selectate, au fost evaluate prin statistici descriptive omogenitatea, asimetria (skewness), boltirea (kurtosis) și normalitatea distribuțiilor de date pentru perioada ultimilor 16 ani.

Datoria prin complexitatea sa devine un barometru important mai ales atunci când reunește în proporții semnificative atât datorii publice sau guvernamentale, cât și datoriile unor companii și firme private, iar în măsura în care este comparată cu rezultatul major macroeconomic, respectiv cu Produsul Intern Brut al unei economii, **se transformă într-un semnal major al depășirii pragului de sustenabilitate admis în teoria macroeconomică**.

Un principiu de bază al îndatorării în afaceri rămâne cel legat de faptul că are sens să se apeleze la datorii în calitate de resurse financiare numai în măsura în care, creșterea veniturilor generate în urma folosirii lor

este mai mare decât costul datoriei ca atare. Situația se complică în momentul când se teoretizează principiile unei datorii publice, deoarece așteptările vizează o mulțime de alte aspecte dincolo de eficiența economică standard a valorificării unor resurse financiare, legate de promisiuni ale guvernului și de transpunerea în practică a unor politici de obiective care se diversifică și de ținte care se multiplică, de la infrastructura minimală (autostrăzi, căi ferate, aeroporturi, canalizare etc.) și până la serviciile publice specifice (apărarea națională, educație, sănătate etc.) servicii necesare și pe care sectorul privat nu le poate realiza în anumite perioade istorice, fiind lipsite de profitabilitate sau inaccesibile ca nivel de investiții sau orizont de timp.

Modele econometrice utilizând pachetul de programe Eviews
Statistica descriptivă a unor variabile naționale, comunitar europene și mondiale majore

Perioada: 1997 2012												
	SER01 DE/PIB	SER02 DP/PIB	SER03 ISD/PIB	SER04 Crestere Economică	SER05 Deficit bugetar	SER06* CE mondială	SER07* CE in UE	SER08 FCF mondială	SER09 FCF in UE	SER10 Economii mondiale	SER11 Economii in UE	SER12
Mean	44.71250	21.71875	4.225000	2.237500	-3.662500	2.875000	1.693750	20.77500	19.50625	21.25000	20.09375	4.312500
Median	37.00000	21.60000	3.050000	3.200000	-3.350000	3.450000	2.000000	21.20000	19.55000	21.45000	20.30000	3.500000
Maximum	75.30000	37.90000	9.300000	8.400000	-1.200000	4.300000	3.800000	21.70000	20.70000	22.90000	22.00000	10.90000
Minimum	21.70000	12.40000	1.300000	-6.600000	-8.300000	-2.300000	-4.400000	19.10000	17.70000	18.50000	18.00000	1.800000
Std. Dev.	18.66197	7.712779	2.524150	4.968283	2.005617	1.665933	1.963490	0.954638	0.927699	1.229092	1.062368	2.394682
Skewness	0.699832	0.658567	0.750061	-0.530301	-0.641086	-1.964414	-1.961863	-0.650429	-0.498378	-0.678723	-0.445935	1.387180
Kurtosis	1.993553	2.542941	2.267764	2.057445	2.751905	6.821452	6.880049	1.843096	2.108168	2.774853	2.591296	4.551709
Jarque-Bera	1.981330	1.295829	1.857692	1.342190	1.137010	20.02612	20.30027	2.020439	1.192591	1.262233	0.641648	6.736585
Probability	0.371330	0.523136	0.395009	0.511149	0.566371	0.000045	0.000039	0.364139	0.550848	0.531997	0.725551	0.034448
Sum	715.4000	347.5000	67.60000	35.80000	-58.60000	46.00000	27.10000	332.4000	312.1000	340.0000	321.5000	69.00000
Sum Sq. Dev.	5224.037	892.3044	95.57000	370.2575	60.33750	41.63000	57.82937	13.67000	12.90938	22.66000	16.92938	86.01750
Observations	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16

Odată ce variabilele exogene au fost analizate o Matrice de coralație, care a permis formularea primelor ipoteze de modelare și a condus la parametrizarea câtorva modele econometrice simple valorificând pachetul de programe Eviews.

Matrice de corelație între variabilele majore normal distribuite

	SER01	SER02	SER03	SER04	SER05	SER08*	SER09	SER10	SER11	SER12
SER01	1.000000	0.609308	-0.306510	-0.107680	-0.457665	-0.807708	-0.731106	-0.639163	-0.691584	-0.431530
SER02	0.609308	1.000000	-0.788559	-0.208253	-0.259666	-0.855481	-0.767392	-0.656384	-0.796277	-0.223082
SER03	-0.306510	-0.788559	1.000000	0.528493	0.438455	0.597874	0.511818	0.560639	0.660122	0.025974
SER04	-0.107680	-0.208253	0.528493	1.000000	0.575428	0.202899	0.353452	0.260488	0.440101	0.179324
SER05	-0.457665	-0.259666	0.438455	0.575428	1.000000	0.307282	0.222373	0.484905	0.524514	0.041955
SER08*	-0.807708	-0.855481	0.597874	0.202899	0.307282	1.000000	0.929108	0.862497	0.901717	0.525068
SER09	-0.731106	-0.767392	0.511818	0.353452	0.222373	0.929108	1.000000	0.716524	0.861146	0.682671
SER10	-0.639163	-0.656384	0.560639	0.260488	0.484905	0.862497	0.716524	1.000000	0.894252	0.378715
SER11	-0.691584	-0.796277	0.660122	0.440101	0.524514	0.901717	0.861146	0.894252	1.000000	0.394682
SER12	-0.431530	-0.223082	0.025974	0.179324	0.041955	0.525068	0.682671	0.378715	0.394682	1.000000

* Notă: SER06 și SER 07 nu au fost introduse în matricea de corelație din cauza distribuțiilor anormale. Software utilizat Eviews

Pentru economia României se prezintă câteva dintre modelele econometrice specificate, parametrizate și validate, având drept variabile endogene **datoria publică și datoria externă**.

Modele econometrice uni și multifactoriale ale datoriei publice și externe în România

Perioada:	Variabila dependentă: DE or DP Metoda celor mai mici pătrate Modele Specificate pentru seria de 16 termeni	Coefficient de determinație R ²	Test F-statistic
1997 - 2012			
SER01 - DE	$DE_i = 372,74 + (-15,79) \times FCF \text{ mondială}_i + \varepsilon_i$	0,652393	26,27535
SER02 - DP	$DP_i = 31,90 + (-2,41) \times ISD/PIB_i + \varepsilon_i$	0,621825	23,01993
SER01- DE	$DE_i = 499,92 + (-0,788) \times DP/PIB_i + (24,993) \times FCF \text{ mondială}_i + (4,16) \times FCF \text{ in UE}_i + \varepsilon_i$	0,682996	8,618155
SER02 - DP	$DP_i = 111,70 + (-1,55) \times ISD/PIB_i + (-3,56) \times FCF \text{ in UE}_i + (-0,669) \times Economii \text{ în UE}_i + \varepsilon_i$	0,802784	16,28232

Notă: Abrevieri FCF= Formarea de Capital Fix; ISD = Investiții Străine Directe. Software utilizat Eviews.

Concluzia esențială a întregului demers arată că se pot realiza modele econometrice pentru a simula și estima atât dinamica **datoriei publice** și a **datoriei externe**, cât și unele aspecte legate de variabilele exogene mai importante ce concură la un serviciu al datoriei optimizat și eficient pe diverse perioade sau orizonturi temporale.

Accente statistice majore surprinse în definițiile metodologice privind datoriile

Datoria publică-DP și datoria publică externă-DP(E)	Datoria externă (brută) - DE(B)
Eurostat/OECD-DP reprezintă obligațiile guvernului și ale agențiilor din sectorul public Eurostat/OECD-P(E)D definește toate obligațiile ce decurg din datoria externă a sectorului public (http://stats.oecd.org/glossary/search.asp)	Eurostat/OECD-DE(B) este suma totală a datoriilor curente , excluzând pe cele contingente (relativ incerte sau improbabile încă), datorate de către rezidenți nonrezidenților unei economii, care necesită plata ratei de capital și / sau a ratei dobânzii de către debitor în viitor (http://stats.oecd.org/glossary/search.asp)
IMF-PD constă din toate titlurile de valoare ce constituie datoria rezidenților din unitățile sectorului public către alți rezidenți și nerezidenți. IMF-P(E)D constă din toate titlurile de valoare ale rezidenților din unitățile sectorului public către nerezidenți (http://www.tffs.org/edsguide.htm)	IMF - DE(B) este alcătuită din soldul pasivelor reale , actuale și necondiționate ce presupun plăți viitoare de rate de capital și/sau de dobânzi, datorate de rezidenții unei economii față de nerezidenți (http://www.tffs.org/edsguide.htm).

Din punct de vedere economic și financiar, orice **datorie** definește o „*obligație asumată de o persoană fizică sau juridică (debitor) față de o altă persoană (creditor), care are în contrapartidă o creanță atestată într-un raport juridic privind restituirea la un anumit termen a unei sume de bani sau a unor bunuri economice, conform unei relații contractuale sau unei legi*” [1].

În definițiile de dicționar „*datoria publică reprezintă obligații ale guvernelor unor state, în special cele evidențiate prin titluri de valoare, de a plăti anumite sume deținătorilor acestora, la un moment dat în viitor, distingându-se clar de datoria privată, care constă din obligațiile persoanelor fizice, firmelor și organizațiilor neguvernamentale*” (Enciclopedia britanică) sau delimitează „*ansamblul obligațiilor pe care statul și le asumă atunci când contractează împrumuturi interne sau / și externe în vederea finanțării economiei, când aceasta se confruntă cu deficite bugetare, cu insuficiența rezervelor valutare și alte fenomene de dezechilibru*” (Dicționar de economie).

Formele **datoriei publice** sunt variate, de la *internă* la *externă*, conform plasamentului acesteia în raport cu jurisdicția emitentului titlurilor de

---

creanță, de la datoria *pe termen scurt* (de regulă infra-anual), la cea *pe termen mediu*, unde se înscriu în general datoriile cu scadență mai mică de cinci ani sau neconsolidate (*floating debt*) și mai ales *pe termen lung*, ultimul orizont de timp definind perioade cuprinse între cinci și 99 de ani sau chiar mai mult, dar fiind dominat de durate cuprinse între două și trei decenii, iar datoria fiind redenumită finanțată sau consolidată (*funded debt*). În raport cu emitentul, **datoria publică** este *guvernamentală* (prin titluri emise direct de către guvern sau administrația centrală de stat) și *a administrațiilor locale* (incluzând și alte organizații publice, aflate în subordonare publică locală sau chiar autonome). Apar continuu noi concepte sau subclase de datorii publice ce aprofundează semnificațiile inițiale fie ale acestora, exemplul datoriei publice *implicite*, ca promisiune a unui guvern de a asigura viitoarele plăți sociale de la stat, incluzând pensiile, cheltuielile de sănătate și educație fiind unul revelator în acest sens. Un ceas al datoriei publice globale, alcătuit pe baza datelor oferite de către Economist Intelligence Units și plasat pe http://www.economist.com/content/global_debt_clock evalua la data de 6 noiembrie 2013, ora 14 și 39 de minute o **datorie publică globală** de 51.935.518.937.774 de dolari SUA, iar pe parcursul a numai cinci minute datoria publică creștea la 51.935.543.228.397 dolari, respectiv cu 24.290. 623 dolari mai mult sau cu o medie de 4,858 milioane dolari per minut, iar pentru economia României la finele anului 2013 estimează un nivel al datoriei publice de 61,857 miliarde dolari SUA (reprezentând circa 35,8 % din PIB și la nivel de locuitor aproape 2900 de dolari SUA)

Datoria externă, prin importanța sa recunoscută și cu impactul ei remarcabil, este definită distinct în dicționare fie ca un “*împrumut restant al unei țări, datorat altor țări sau instituțiilor plasate pe teritoriul celor din urmă*” (Investopedia dictionary) fie ca o “*sumă totală de bani pe care o țară o datorează altor țări*” (Cambridge dictionary) incluzând aici și instituțiile internaționale de tipul **Fondului Monetar Internațional** (FMI), un împrumut delimitat de taxele pentru bunuri și servicii sau creditele restante, cauzat de un sold negativ al balanței comerciale. **Datoria externă**, în sens general, reunește într-o sumă unică datoriile pe termen scurt, mediu cu cele pe termen lung, asigurând riscul de neplată prin stabilirea unui nivel al rezervelor valutare în țara debitoare drept prag limitativ care nu poate fi niciodată depășit de nivelul datoriilor externe scadente pe termen scurt. Aspectul respectiv face ca datoria externă pe termen scurt să nu fie agregată de regulă în conceptul pragmatic și metodologic al *datoriei externe totale* sau *datoriei externe brute*. Când acest concept acoperă toate tipurile de credite angajate de rezidenții unei economii în raporturile lor cu restul lumii, indiferent dacă există sau nu garanția statului, se face, de regulă, o mențiune specială de tipul „*inclusiv datoria pe termen*”

---

scurt” [2], în lucrările specifice de analiză financiară unde sunt incluse și sumele aferente datoriilor pe termen scurt. Dacă *datoria externă brută* se diminuează cu creditele acordate și nerestituite încă în raporturile dintre rezidenții unei economii și restul lumii luând în considerare, de regulă, doar creanțele lichide și ușor mobilizabile (nu se agregă creanțe pentru care nu există o perspectivă clară a rambursării din partea debitorilor externi) rezultă o datorie netă. *Datoria externă netă* se constituie într-un **concept specific marii majorități a țărilor lumii** care apar în relația lor cu restul lumii într-o ipostază dublă, fiind simultan și debitoare față de străinătate și oferind unor nerezidenți credite, rambursabile în viitor. O altă semnificație, ceva mai pragmatică, este aceea de tip metodologic, specifică principalelor instituții internaționale cu activități de evaluare economică, axate pe indicatori statistici semnificativi.

Tipologia datoriilor se află într-o expansiune contemporană continuă și cuprinde noțiunile de datorie publică sau privată, generate de forma de proprietate a entității debitorului și de datorie externă sau internă în raport cu un spațiu economic bine delimitat prin conceptul de economie națională, tot mai multe clase noi de datorii, de la datoria activă și pasivă în raport cu prezența sau absența dobânzii, la datoria rambursabilă sau perpetuă în funcție de stingerea ei și implicit de apelarea la un nou împrumut, de la datoria suverană la datoria „odioasă” așa cum apare mai nou în cazul delicat al Greciei. **Noțiunea de datorie externă** confruntată cu datoria publică este și va rămâne dominantă conceptual în contextul global actual, ca și **produsul intern brut în comparație cu produsul național brut**, atât în literatura economică, dar și în analizele statistice sau modelările econometrice pentru gradul extins de acoperire și capacitatea de a ilustra extins datoria economiilor cu valută neconvertibilă, caracterizând o majoritate covârșitoare a statelor lumii.

Aprecierea tendințelor **datoriei publice (DP)** și **datoriei externe (DE)** se realizează în urma unor analize axate pe indicatori statistici specifici urmărind evaluarea sau estimarea cât mai corectă mai întâi a nivelului acestora, valorificând indicatori absoluți ai volumului DP sau DE, dar și indicatori relativi, în raport cu rezultatele finale ale economiei exprimate prin PIB sau PNB (DE/PIB sau DE/PNB și DP/PIB sau DP/PNB) în raport cu numărul populației (DE/locuitor și DP/locuitor), sau cu volumul exportului (DE/X sau DP/X) în euro sau în dolari SUA.

Indicatorii absoluți și relativi ai nivelului datoriei publice și datoriei externe a României în anii 2004-2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Datorie externă-DE -mil. €**	21504	30914	41196	58628	72354	81205	92458	98724	99209
Datorie publică – DP - mil \$ SUA*	20094	15789	20845	30818	36904	43730	46244	52955	57668
Produs intern brut – PIB - mil. €*	61030	79747	97787	124654	139762	118269	124396	131364	131747
Export de bunuri și servicii-X- mil.€*	21838	26359	31438	36434	42479	36148	43982	52528	52560
DE/PIB (%)*	35,2	38,8	42,1	47,0	51,8	68,7	74,3	75,2	75,3
DP/PIB (%)*	24,8	17,3	16,3	18,7	20,5	25,4	28,2	30,8	33,3
DE/Populație - €/locuitor *	993,80	1427,91	1906,85	2722,35	3368,86	3778,14	4309,28	4605,49	4631,61
DP/Populație - \$ SUA/locuitor*	928,64	729,29	964,88	1431,01	1718,28	2034,58	2155,34	2470,36	2692,25
DE/X (%)*	98,5	117,3	131,0	160,9	170,3	224,6	210,2	187,9	188,8

Sursa: *Balanța de plăți (poziția investițională internațională a României), Raport anual, 2012* (<http://www.bnro.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=6843>) și *Economist Intelligence Unit* (http://www.economist.com/content/global_debt_clock).

* Calculele au fost realizate pentru a asigura comparabilitatea unor determinări fie în dolari, fie în euro, în raport cu evaluarea internațională a indicatorilor

**Conține și datoria pe termen scurt (<http://www.bnro.ro/page.aspx?prid=7436>).

Când volumul îndatorării externe se prezintă și ca indicator relativ se evidențiază *intensitatea îndatorării externe* și servește la *nuanțarea* comparațiilor internaționale referitoare la îndatorarea externă a diferitelor țări sau *gravitatea îndatorării lor externe* (rata de îndatorare externă ca *raport între DE și PIB* sau rata de îndatorare externă a statului stabilită ca *raport între DP și PIB*. Raportul DE/PIB are ca prag critic valoarea „unu” (1) depășită deja de țările cele mai îndatorate ale Europei, iar raportul DP/ PIB este limitat în cadrul UE la 60% din PIB, pentru toate țările membre ale comunității. Indicatorul cel mai frecvent evocat în analizele statistice de specialitate rămâne *DE/locuitor* sau *DP/locuitor*; alături de un alt indicator la fel de relevant prin optica efortului de restituire a împrumuturilor angajate prin deschiderea economiei către exporturi este *rata de îndatorare externă* calculată ca *raport între datoria externă și exportul de bunuri și servicii al țării analizate* (DE/X). Rezultatul poate fi interpretat și ca număr de ani-exporturi pentru achitarea datoriei externe (dacă este analizat ca simplu multiplicator sub formă de coeficient). Evident, cu cât rezultatul este mai mare, cu atât riscul este mai consistent pentru antreprenorul rezident sau omul de afaceri, în general, care continuă să realizeze tranzacții într-o astfel de economie. Raportul DE/X denotă (cu rarele excepții ale anilor postrecesiune) o deteriorare continuă a puterii de cumpărare a exporturilor prin afectarea fluxurilor lor valorice și a încasărilor din export

(tot mai mici față de valoarea datoriei externe), pentru rambursarea atât a datoriei contractate, cât și a dobânzilor aferente împrumuturilor nerestituite. O datorie care s-a apropiat de un multiplicator ce a depășit și 200% cum arată indicatorul în cazul României în 2009 și 2010, descrie trendul galopant al deteriorării exporturilor în raport cu îndatorarea economiei naționale, fiind necesari peste doi ani de export pentru a acoperi volumul datoriei externe.

Dintre numeroasele posibilități de *analiză structurală a datoriei externe și a datoriei publice*, care reunesc prezentări și analize axate pe distribuția datoriei externe în funcție de anul de rambursare a unei economii, distribuția în funcție de moneda de contractare, de rata dobânzii, de forma de rambursare, distribuția în funcție de tipul creditorului (surse publice/private) sau pe tipuri instituționale ale creditorilor, distribuția datoriei externe în funcție de scopul în care a fost angajată: pentru investiții în economie sau infrastructură, pentru acoperirea unui deficit temporar în oferta de bunuri de consum sau pentru echilibrarea contului curent al balanței de plăți externe (BPE) sau distribuția datoriei externe angajate pe sectoare de activitate (privat / public), în cadrul articolului este exemplificată pentru dinamica sa structurală expresivă valoarea multilateralelor din datoria externă (multilaterale/DE) dinamica ratei dobânzii per export (DOB/X) și dinamica structurală a datoriei pe termen scurt din datoria pe termen mediu și lung (TS/TML).

Analiza structurală dinamică a nivelului relativ al multilateralelor în datoria externă, a ratei dobânzii în valoarea exportului și a ponderii datoriei pe termen scurt în datoria pe termen mediu și lung a României (în anii 2004-2012)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Datorie externă-DE**	21504	30914	41196	58628	72354	81205	92458	98724	99 209
- termen mediu și lung-TML*	18 298	24 642	28 622	38 711	51 762	65 616	72 909	75 929	78 742
- termen scurt-TS*	3 206	6 272	12 574	19 917	20 592	15 589	19 549	22 795	20 467
Exportul de bunuri și servicii-X*	21838	26359	31438	36434	42479	36148	43982	52528	52 560
Rate de dobândă-DOB*	855	1 163	1 610	2 298	3 237	2 786	3 014	3 601	***
Multilaterale/DE	24,1	18,4	13,8	9,3	9,0	12,3	25,9	25,9	***
DOB/X	3,9	4,4	5,1	6,3	7,6	7,7	6,9	6,9	***
TS/TML	17,5	25,4	43,9	51,5	39,8	23,8	26,8	30,0	26,0

Sursa: *Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României, Raport anual, 2012* (<http://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=6843>) și *Economist Intelligence Unit* (http://www.economist.com/content/global_debt_clock). *Notă: Calculele au fost realizate pentru a asigura comparabilitatea unor determinări numai în euro, în raport cu evaluarea internațională a indicatorilor

**Notă: conține și datoria pe termen scurt (<http://www.bnro.ro/page.aspx?prid=7436>).

***Notă: lipsă date.

Oricare dintre analizele de tip static sau dinamic a structurii pe dobânzi a datoriei publice sau externe pe termen mediu și lung reflectă faptul că împrumuturile cu dobândă variabilă au și dețin în continuare în cazul României o pondere majoritară (în jurul a $\frac{3}{4}$ din total). Creșterea ponderilor multilateralelor din DE poate descrie și unele aspecte favorabile, dar cu siguranță că dinamicile ratelor dobânzii per export și a ponderii datoriilor pe termen scurt din datoria pe termen lung și mediu identifică tendințe agravante. Analiza dinamică a *îndatorării publice și externe* este cuantificată prin doi indicatori de analiză statistică a variației datoriei publice și externe: ritmul absolut al îndatorării publice și externe (R_{DE} și R_{DP}), dedus din indicii specifici (I_{DE} și I_{DP}) și subliniază o evoluție ascendentă cu rare involuții absolute, mai ales relative, ale cuantumului îndatorării publice și externe.

Confruntarea dinamică absolută și relativă a datoriei publice și externe a României

anul anterior = 100

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Datorie externă-DE -mil. €	30914	41196	58628	72354	81205	92458	98724	99 209
Datorie publică – DP - mil \$ SUA	15789	20845	30818	36904	43730	46244	52955	57668
Indicele datoriei externe- I_{DE} (%)	143,8	133,3	142,3	123,4	112,2	113,9	106,8	100,5
Indicele datoriei publice - I_{DP} (%)	78,6	132,0	147,8	119,7	118,5	105,7	114,5	108,9
Ritmul datoriei externe- R_{DE} (%)	43,8	33,3	42,3	23,4	12,2	13,9	6,8	0,5
Ritmul datoriei publice - R_{DP} (%)	- 21,4	32,0	47,8	19,7	18,5	5,7	14,5	8,9

Efectele majore economice și financiare ale îndatorării publice și externe subliniază prin analiza anuității datoriei o realitate destul de agravantă în România, ambele tipuri de datorii angajate care trebuie să fie rambursate atât ca sumă împrumutată de principiu (*principalul datoriei delimitând tranșa anuală scadentă* - TAS) cât și reunită cu plata dobânzii pentru împrumuturi încă neachitate (*masa anuală a dobânzii* - MAD). *Anuitatea sau serviciul datoriei externe* (SDE) definește practic acest agregat prin binecunoscuta relație: $SDE = TAS + MAD$.

În măsura în care sumele împrumutate se investesc în obiective economice care au capacitatea de a produce sub formă de profit sumele datorate public sau datorate străinătății se apreciază că îndatorarea externă este o cale de atragere de capital străin cu efecte benefice asupra largirii activității din economia țării gazdă iar achitarea anuală a serviciului datoriei externe grevează mai mult sau mai puțin puterea de cumpărare a țării, de vreme ce o parte dintre încasările din exportul de mărfuri și servicii și din celelalte intrări de valută sunt afectate acestor plăți [2].

Subliniind cât de mare este efortul și economic și financiar de plată, s-au utilizat patru indicatori relativi semnificativi, respectiv Pondere *serviciului datoriei externe din PIB și din export* (SDE/PIB), alături de Cota procentuală a serviciului datoriei externe față de valoarea totală a exporturilor (SDE/X), iar Raportul dintre serviciul datoriei externe și rezerva oficială, împreună cu Raportul dintre datoria pe termen scurt și rezerva oficială, subliniază gravitatea nerespectării pragului limitativ teoretic pentru viitorul unei economii, implicit al României.

Indicatori calitativi ai efectelor economice și financiare ale datoriei externe a României

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Serviciul datoriei externe-SDE**	4972	13578	19801	29925	45575	49038	43759	46232	50538
Datoria externă pe termen scurt-TS*	3206	6272	12574	19917	20592	15589	19549	22795	20467
Produsul intern brut – PIB*	61030	79747	97787	124654	139762	118269	124396	131364	131747
Exportul de bunuri și servicii-X*	21838	26359	31438	36434	42479	36148	43982	52528	52560
Rezerva oficială internațională-RO*	11933	18259	22935	27187	28270	30 858	35 951	37 252	***
SDE/PIB	8,1	17,0	20,2	24,0	32,6	41,5	35,2	35,2	38,4
SDE/X	22,8	51,5	63,0	82,1	107,3	135,7	99,5	88,0	96,2
SDE/RO	41,7	74,4	86,3	110,1	161,2	158,9	121,7	124,1	***
TS/RO	26,9	34,4	54,8	73,3	72,8	50,5	54,4	61,2	***

Sursa: *Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României, Raport anual, 2012* (<http://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=6843>) și *Economist Intelligence Unit* (http://www.economist.com/content/global_debt_clock). *Notă: Calculele au fost realizate pentru a asigura comparabilitatea unor determinări și în dolari și în euro, în raport cu evaluarea internațională a indicatorilor

**Notă: conține și datoria pe termen scurt (<http://www.bnro.ro/page.aspx?prid=7436>).

***Notă: lipsă date

Se apreciază teoretic că o cotă a SDE/X de până la 15% nu ar afecta puterea de cumpărare a unei țări pe piața internațională și nu perturbă echilibrul ei economic, iar dramatismul conținut în valorile prezentate impun intervenția băncii centrale pentru restabilirea puterii de cumpărare și subliniază grija permanentă pentru reaşezarea rezervei sale oficiale în noii parametri ai datoriei pe termen scurt.

Concluzii

Accentuarea importanței **datoriei publice** sau excesiva detaliere a impactului total pot, în opinia noastră, să devină elemente de analiză înșelătoare sau iluzorii. **Datoria externă** rămâne practic mult mai importantă pentru cunoașterea turbulențelor și a tendințelor pe termen mediu și lung a

---

evoluțiilor în economia României ca și în economiile europene în general. **Problemele datoriei externe depășesc totdeauna ca importanță pe cele ale datoriei publice**, din cauza efectului asupra rezervelor valutare ale băncii centrale (privind serviciul datoriei externe publice și private), alături de capacitatea de a gestiona coerent și viabil rata în paralel cu controlul inflației.

Perspectivile agravante atât ale datoriei externe care se pare că va depăși, chiar la finele anului, 100 de miliarde de euro, cât și ale datoriei publice care la finele lui 2013 se va situa în jurul a 62 de miliarde de dolari SUA iar în 2014 va tinde către 66 de miliarde impun analize, soluții și politici axate pe noi modelări și simulări econometrice. În ultimii opt ani, **datoria externă pe cap de locuitor** s-a multiplicat în sine de mai mult de cinci ori, iar **datoria publică** de mai mult de trei ori. Datoria publică și datoria externă dețin avantaje și dezavantaje relevante. În prima categorie se pot include ajutorul oferit în politica sa monetară Băncii Naționale, capacitatea de a evita efectele negative ale impozitelor împotriva stimulentelelor și cheltuielilor guvernamentale mai mari, în cele din urmă reușind să dezvolte economia oricărei țări, lăsând însă o moștenire nesustenabilă pentru alte generații. Dacă **datoria publică și datoria externă** depășesc pragul teoretic admisibil, se pot genera tot mai multe dificultăți economice pe termen lung, ceea ce se întâmplă cu adevărat în cazul României.

Bibliografie

- [1] Săvoiu, G., Grigorescu R. (2003), *Statistică financiară*, Ed. Independența Economică, Pitești.
- [2] Korca, M, Tușa, E.(2004), *Statistică pentru afaceri internaționale*, Ed.ASE, București.
- Catrina, I-L., (2012), *Lupta pentru finanțarea deficitelor. Despre iluzia prosperității și epuizarea financiară a statului*, Sfera Politicii, vol XX, numărul 4 (170).
  - Dobrotă, N. (1999). *Dicționar de economie*. București, Editura Economică.
  - De Grauwe, P. (2011). *Governance of a Fragile Eurozone*, CEPS Working Documents, Brussels.
  - Savin N.E. and White, K.J. (1977). *The Durbin-Watson Test for Serial Correlation with Extreme Sample Sizes or Many Regressors*, *Econometrica* 45.
  - Săvoiu G., (2010), *Gândirea statistică aplicată. Sisteme de indicatori rezultați din documente și situații statistice financiar contabile*. Ed. Universitară, București,
  - Săvoiu, G., (2013), *Modelarea Economico – Financiară: Gândirea econometrică aplicată în domeniul financiar*. Editura Universitară, București.
  - *** *Enciclopedia britanica* - <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/482318/public-debt>.
  - *** *Investopedia dictionary* - <http://www.investopedia.com/terms/f/foreign-debt.asp>.
  - *** *Business English Dictionary-Cambridge Dictionaries online* -<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/business-english/foreign-debt?q=foreign+debt>.
  - *** (2013), *External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users (2013 EDS Guide)* Washington, D.C. International Monetary Fund - <http://www.tffs.org/edsguide.htm>.